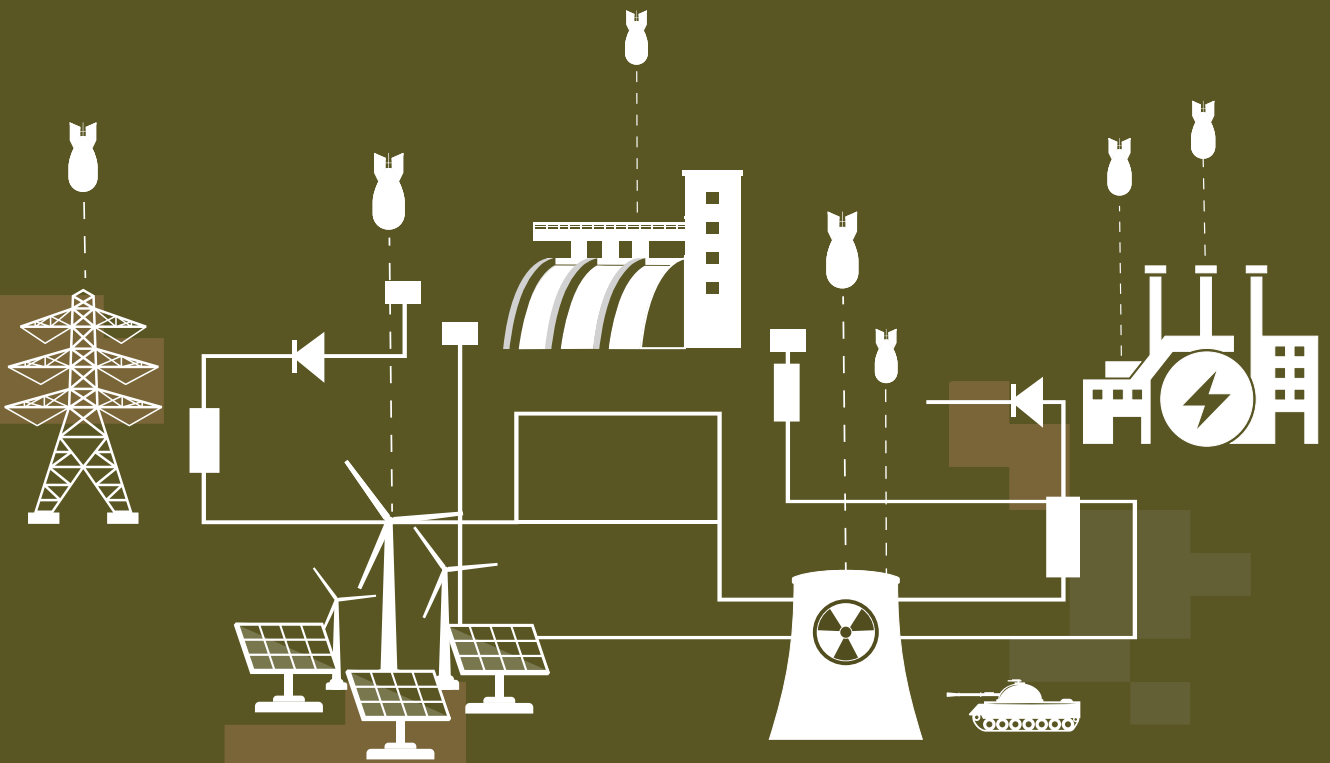

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ІНДЕКС ПРОЗОРОСТІ ЕНЕРГЕТИКИ

ВОЄННИЙ ВИПУСК

2022

© ГО "ДІКСІ ГРУП", 2023

Матеріал підготовлено в рамках Проєкту USAID "Прозорість енергетичного сектору", який виконує аналітичний центр DiXi Group. Випуск цього дослідження став можливим завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Інформація, викладена в цьому дослідженні, є виключною відповідальністю DiXi Group і за жодних обставин не може розглядатися як така, що відображає позицію USAID чи Уряду США.

ЗМІСТ

ПОДЯКИ.....	3
РЕЗЮМЕ.....	4
ВСТУП.....	7
АНАЛІЗ ЗА КАТЕГОРІЯМИ	8
СЕКТОРАЛЬНА ЧАСТИНА	8
1. Баланси	8
2. Природні монополії	9
3. Постачання	10
4. Надійність і безпека	12
5. Споживання	13
КРОС-СЕКТОРАЛЬНА ЧАСТИНА.....	15
6. Звітність	15
7. Політика	16
8. Органи влади.....	18
МЕТОДОЛОГІЯ.....	21

ПОДЯКИ

Презентуючи результати, отримані при підготовці попередніх чотирьох видань Індексу прозорості енергетики у 2018-2021 роках, ми ставили за мету отримати широкий зворотній зв'язок від експертів з різних аспектів енергетики: вироблення політики, державного регулювання та моніторингу ринків, енергетичної безпеки, інвестування, конкуренції та ціноутворення, захисту прав споживачів тощо. Дискусії з міжнародними та українськими фахівцями сприяли удосконаленню Індексу прозорості енергетики в частині методології, аналізу та представлення результатів оцінювання.

Ми щиро дякуємо колегам, у спілкуванні з якими отримали цінні коментарі й поради, які враховували під час підготовки Індексу прозорості енергетики 2022. Особливу подяку за критичні зауваження, поради та рекомендації команда розробників Індексу висловлює:

Габрієлі Міранді (Gabriela Miranda), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD),

Мігелю Кастро (Miguel Castro), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD),

Джефу Аптону (Geoff Upton), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD),

Марії Мельник, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD),

Ніні Чітайя (Nina Chitaya), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD),

Денису Сакві, Dragon Capital,

Андрію Кітурі, Ernst & Young,

Крістоферу Шелдону (Christopher Sheldon), Світовий банк,

Рогіту Ханні (Rohit Khanna), Світовий банк,

Ільгем Саламон (Ilhem Salamon), Світовий банк,

Шрідару Каннану (Sridar Kannan), Світовий банк,

Усману Дему (Ousmane Deme), Світовий банк,

Дмитру Глазкову, Світовий банк,

Елізі Портейл (Elisa Portale), Світовий банк, Програма підтримки управління енергетичним сектором (ESMAP),

Тіграну Парваняну (Tigran Parvanyan), Світовий банк, Програма підтримки управління енергетичним сектором (ESMAP),

Ядвізі Семіколеновій (Jadviga Semikolenova), Світовий банк, Програма підтримки управління енергетичним сектором (ESMAP),

Дарону Бедросяну (Daron Bedrosyan), Світовий банк, Програма підтримки управління енергетичним сектором (ESMAP),

Симону Узунову (Simon Uzunov), Секретаріат Енергетичного Співтовариства (EnCS),

Мартіні Шустеровій (Martina Schusterova), Рада європейських енергетичних регуляторів (CEER),

Наді Хорстман (Nadia Horstmann), Рада європейських енергетичних регуляторів (CEER),

Габору Пулі (Gabor Pula), Міжнародний валютний фонд,

Давіду Фурчері (Davide Furceri), Міжнародний валютний фонд,

Лізі Сакс (Lisa Sachs), Колумбійський центр сталих інвестицій (CCSI),

Техтені Мебрату-Цегайє (Tehena Mebratu-Tsegaye), Колумбійський центр сталих інвестицій (CCSI),

Томасу Лассорду (Thomas Lassourd), Інститут управління природними ресурсами (NRGI),

Владиславі Левакіній, Американська торговельна палата (ACC).

НАД ПІДГОТОВКОЮ ІНДЕКСУ ПРОЗОРІСТІ ЕНЕРГЕТИКИ 2022 ПРАЦЮВАЛИ:

Геннадій Рябцев, Києво-Могилянська школа врядування імені Андрія Мелешевича,

Дмитро Науменко, ГО «Український центр європейської політики»,

Богдан Серебренніков, DiXi Group,

Андрій Урста, експерт проєкту DiXi Group,

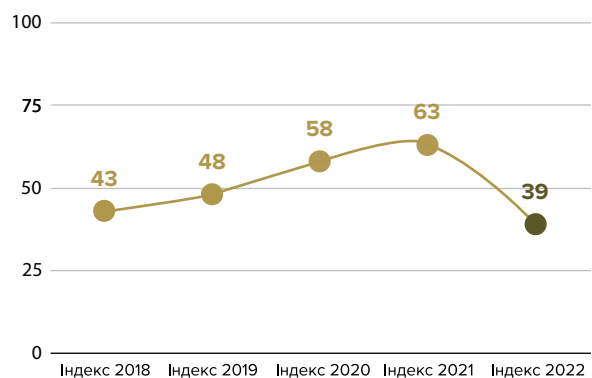
Роман Ніцович, DiXi Group

РЕЗЮМЕ

- **Індекс прозорості енергетики** розроблено з метою оцінювання реального стану доступності та якості інформації в енергетичному секторі України, здійснення багатовимірного аналізу прозорості, діагностики прогалів та відстеження прогресу.
- **Прямі та опосередковані вигоди від покращення прозорості** має отримати *споживач*. Краща доступність та якість інформації поліпшує його можливість захищати свої права та сприяє раціональній економічній поведінці. Більш прозорі і конкурентні ринки сприятимуть покращенню якості обслуговування споживачів та справедливому ринковому ціноутворенню. Результати дослідження представлятимуть інтерес для *компаній та потенційних інвесторів*, які прагнуть відкритого конкурентного середовища, менших ризиків ведення бізнесу і кращих відносин з владою і громадськістю. Індекс стане корисним *державним інституціям*, відповідальним за розкриття інформації, для удосконалення своєї діяльності та регулювання в частині розкриття інформації. *Зарубіжні партнери* отримують кращі можливості для розуміння енергетичної політики та ринків України.
- **Ключовою особливістю Індeksu-2022 є його підготовка під час воєнного стану (ВС) в Україні, запровадженого внаслідок неспровокованої та невиправданої воєнної агресії і повномасштабного вторгнення військ російської федерації 24 лютого 2022 року.** Запровадження правового режиму ВС спричинило відчутне обмеження публічності інформації та даних в країні з міркувань забезпечення національної безпеки¹. Також через війну з РФ були частково втрачені можливості для повноцінного збору, систематизації та публікації даних розпорядниками через виникнення низки обмежень. Серед них – кадрові втрати, законодавчі зміни в частині дозволу суб'єктам господарювання не подавати звітність під час ВС², надання органам влади, державним підприємствам, установам та організаціям права зупинити чи обмежувати роботу інформаційних систем, публічних електронних реєстрів³, скасування процедури конкурсного відбору на посади державної служби⁴, а також інші фактори й форс-мажорні обставини, пов'язані з війною. Однією з головних цілей воєнного випуску Індeksu є **об'єктивне відображення та аналіз впливу війни та режиму ВС на інформаційну відкритість сектору.**

- **Індекс-2022 охоплює 228 індикаторів, об'єднаних у 8 категорій і базованих на конкретних нормативних вимогах і кращих світових практиках щодо розкриття інформації.** Цьогорічне видання Індeksu доповнене новими індикаторами, сформованими на основі положень Clean Energy Package – поточних рамкових правил для енергетиків у ЄС. Зокрема, були додані індикатори з енергетичної безпеки та надійності постачання, ціноутворення, захисту споживачів, ефективності державного управління тощо. Також були оновлені зміст і підстави всіх індикаторів Індeksu на основі сучасного законодавства ЄС, кращих європейських та світових практик розкриття інформації й звітування. Оцінювання в рамках Індeksu є результатом опрацювання даних відкритих джерел про функціонування й розвиток енергетичного сектору за ланцюжком «від виробника до споживача».
- **Остаточний бал України за оцінюванням, проведеним у 2022 році, становить 39 із 100 можливих, що стало найнижчою оцінкою за останні п'ять років.** Війна з РФ та запровадження режиму ВС в Україні спричинили стрімке падіння інформаційної відкритості сектору – показник упав на 24 пункти (або –38,1%) порівняно з результатом оцінювання 2021 року і за шкалою Індeksu спустився до зони «неприйнятної» прозорості. При цьому, **кількість «чорних скриньок»⁵ у секторі зросла більш ніж удвічі – із 16% до 34%.** Таким чином, більш ніж за третину індикаторів інформація є закритою або повністю відсутня.

- **За результатами аналізу виокремлені три ключові фактори втрати прозорості:**
  - 1) *директивна заборона* оприлюднювати дані;
  - 2) *ініціативне рішення* розпорядників даних чи суб'єктів звітування обмежити обсяг публічних даних або припинити їх публікацію під час ВС;
  - 3) «туман» війни.

¹ Напр., [постанова НКРЕКП від 26.03.2022 № 349 «Щодо захисту інформації, яка в умовах воєнного стану може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, у тому числі щодо об'єктів критичної інфраструктури»](#)

² [Закон України 3.03.2022 р. № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни»](#)

³ [Постанова КМУ від 12.03.2022 р. № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану»](#)

⁴ [Закон України від 12.05.2022 р. № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану»](#)

⁵ «Чорні скриньки» – це індикатори, за якими повністю відсутні будь-які публічні дані; їх оцінка дорівнює «нулю».

Перші два фактори мають законодавчу природу і викликані відповідними змінами до законодавства та регулювання, через які держава заборонила публікувати конкретні дані або дозволила обмежити їх оприлюднення. Третій фактор носить синтетичний характер, що прямо не пов'язаний із законодавчими змінами. Він об'єднує сукупність дестабілізуючих зрушень, викликаних війною, які спричинили втрату спроможності розпорядників даних (органів влади, суб'єктів господарювання тощо) оприлюднювати інформацію.

- **Оцінювання виявило, що по третині індикаторів Індексу-2022 (75-ти із 228-ми) було застосоване законодавче обмеження публічності.** Зокрема, по 27-ми індикаторам (11,8%) – директивна заборона, а по 48-ми (21,1%) – ініціативне рішення розпорядників. У падінні загального рівня прозорості сектору на 24 пункти ці два фактори зіграли визначальну роль – обумовили її зменшення на 18 пунктів, тобто 75% регресу.

Вплив множини інших факторів («туман» війни) спричинив скорочення прозорості на 6 пунктів, або 25%. Таким чином, **ключовим елементом відновлення інформаційної відкритості сектору по завершенню і навіть під час дії режиму ВС буде саме законодавчий і регуляторний фактори.**

- **Внаслідок закриття даних під час ВС оцінка прозорості енергетичного сектору скоротилася за всіма 8-ма категоріями Індексу.** Найменше падіння (–10 пунктів) спостерігалось у категорії «Політика» а найбільше (–37 пунктів) – «Баланси». У решті категорій зниження також було значним і становило у межах 20-29 пунктів. У результаті всі категорії опинилися у двох нижніх зонах із найгіршою прозорістю (за шкалою Індексу): 3 категорії – у зоні «недостатньої» та 5 – «неприйнятної» прозорості. Також інформаційна відкритість знизилася за 22-ма із 24-х підкатегорій Індексу і лише у двох – залишилася на минулорічному рівні.

Оцінки прозорості за категоріями:

Категорія	Кількість індикаторів	Бал	Порівняно з Індексом-2021	Оцінка	Характеристика
1. Баланси	9	21	-37	F	неприйнятна прозорість
2. Природні монополії	71	44	-26	D-	недостатня прозорість
3. Постачання	36	37	-26	F	неприйнятна прозорість
4. Надійність і безпека	18	25	-29	F	неприйнятна прозорість
5. Споживання	43	49	-21	D	недостатня прозорість
6. Звітність	12	33	-20	F	неприйнятна прозорість
7. Політика	23	44	-10	D-	недостатня прозорість
8. Органи влади	16	32	-25	F	неприйнятна прозорість
Інтегральний індекс	228	39	-24	F	неприйнятна прозорість

- Індекс 2021
- ◆ Індекс 2022

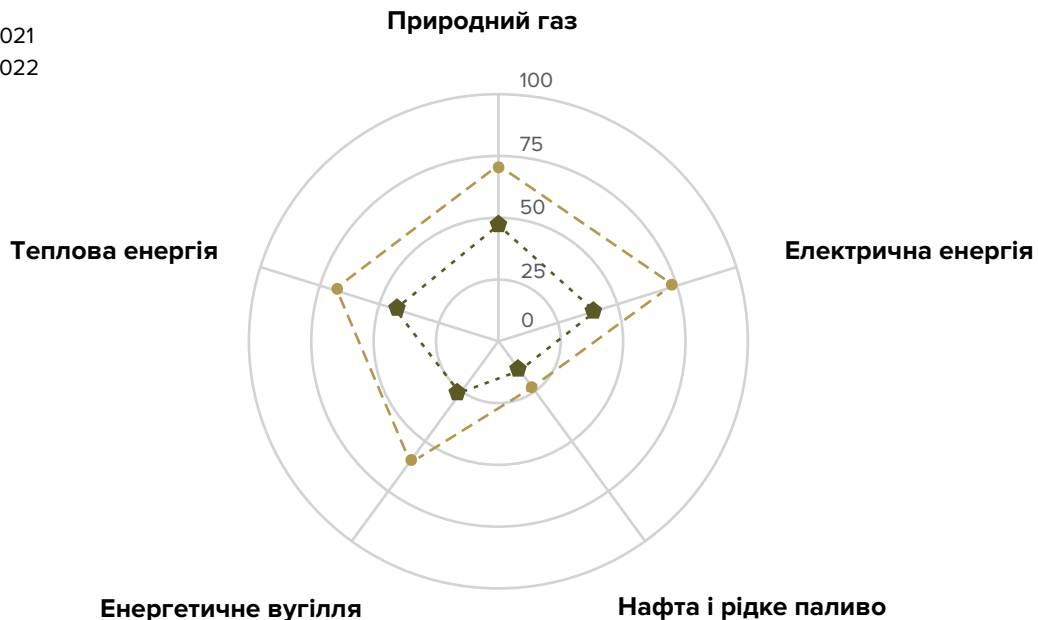
- Індекс оцінює прозорість в розрізі п'яти енергетичних ринків та крос-секторальних питань. Після поступового кількарічного покращення, обумовленого, головним чином, розвитком нормативно-правової бази та ступенем регулювання, інформаційна відкритість енергетичних ринків в умовах війни продемонструвала значний регрес, спричинений тими ж факторами.

Зокрема, серед 75-ти індикаторів, по яким відбулося законодавче обмеження публічності, 52 індикатори (або 69%) носять секторальний характер. В результаті, ринки природного газу, електричної та теплової енергії, які за результатами оцінювання у 2021 році мали кращі стартові позиції, потрапили у зону «недостатньої» прозорості, а нафти й рідкого палива та енергетичного вугілля – у зону «неприйнятної» прозорості.

Оцінки прозорості за секторами (ринками):

Категорія					
	Природний газ	Електрична енергія	Нафта й рідке паливо	Енергетичне вугілля	Теплова енергія
1. Баланси	19	19	19	19	38
2. Природні монополії	56	41	6	n/a	0
3. Постачання	26	43	28	31	75
4. Надійність і безпека	69	19	0	n/a	0
5. Споживання	41	53	16	n/a	43
Секторальні індекси	47	41	14	26	43
Прогрес до Індексу-2021	-25	-33	-9	-34	-26

- Індекс 2021
- ◆ Індекс 2022

Сектор	Природний газ	Електрична енергія	Нафта й рідке паливо	Енергетичне вугілля	Теплова енергія	Крос-сектор
Кількість індикаторів	61	68	22	5	14	58

- В Індексі-2022 продовжено практику оцінювання прозорості в розрізі органів влади, які формують і реалізують політику в енергетиці та суміжних сферах, дотичні до регулювання сектору та є розпорядниками інформації. Їхнє оцінювання здійснювалось за окремими індикаторами, пов'язаними з їхньою діяльністю та сферами відповідальності.

Порівняно з минулорічним дослідженням, за всіма органами влади відбулося зниження оцінок. Найбільше падіння було характерне для Держстату (-35 пунктів) та Регулятора (НКРЕКП) (-29 пунктів). Серед основних факторів такої динаміки є законодавчі обмеження, запроваджені в рамках дії ВС; також частковий вплив мала втрата спроможності окремих розпорядників оприлюднювати дані.

Оцінки прозорості за органами влади:

Орган влади	Кількість індикаторів	Бал	Прогрес до Індексу-2021	Оцінка	Характеристика
Регулятор (НКРЕКП)	58	42	-29	D-	недостатня прозорість
Міненерго	25	45	-13	D	недостатня прозорість
Антимонопольний комітет	18	40	-10	D-	недостатня прозорість
Держстат	14	20	-35	F	неприйнятна прозорість
Держенергоефективності	12	56	-14	C-	середня прозорість
Міндовкілля	8	63	-7	C	середня прозорість

- **Виявлені під час оцінювання «чорні скриньки» й недоліки розкриття інформації надали підґрунтя для конкретних рекомендацій органам влади та компаніям**, викладених наприкінці кожного розділу Індексу. Враховуючи специфіку впливу війни та режиму ВС на інформаційну відкритість сектору, вперше рекомендації, сформовані за результатами дослідження, були розділені на три групи:

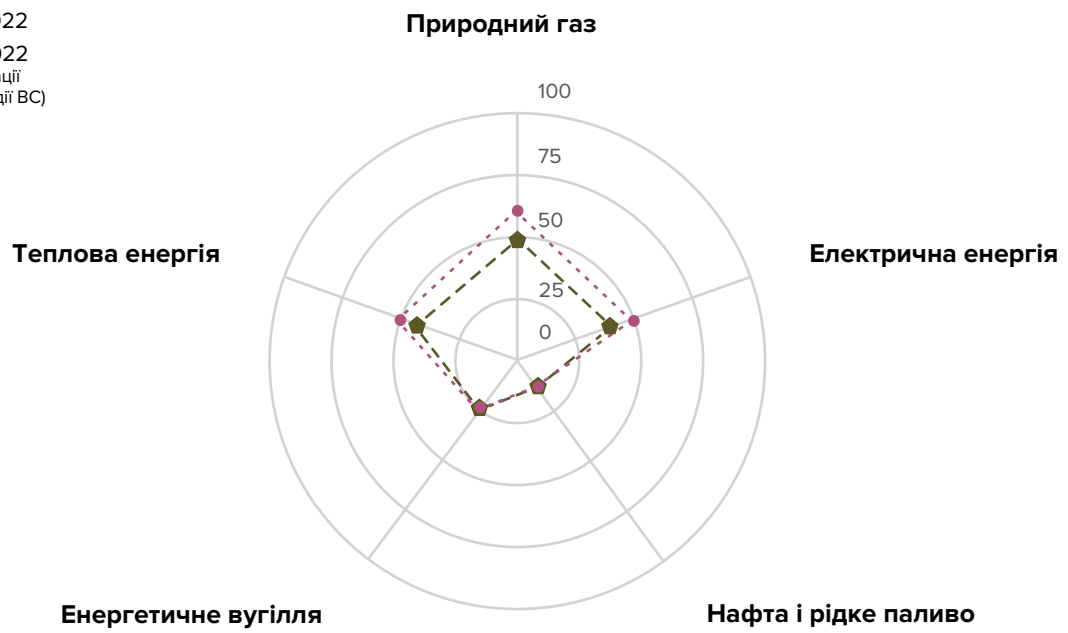
- 1) загальні (безвідносно до правового режиму ВС);
- 2) рекомендації на період дії режиму ВС, які дозволять частково покращити прозорість сектору, уникаючи посилення ризиків для національної безпеки;
- 3) рекомендації з відновлення прозорості енергетики після припинення або скасування дії ВС.

- В рамках воєнного випуску Індексу **вперше проведено кілька модельних розрахунків потенційного відновлення інформаційної відкритості енергетичного сектору України**. Зокрема, відміна після скасування чи припинення дії ВС законодавчих обмежень на публічність інформації може дозволити якісно покращити показник прозорості сектору – з нинішніх 39 балів (F, неприйнятна прозорість) до 57 балів (C-, середня прозорість). Окрім того, врахування рекомендацій, підготовлених в дослідженні на період дії режиму ВС, дозволить досягти «швидкого ефекту», покращивши загальну інформаційну відкритість сектору до 47 балів (D, недостатня прозорість) ще до завершення ВС. Зокрема, це покращить прозорість у 6-ти із 8-ми категорій та 3-х із 5-ти енергетичних ринків.

- ◆ Індекс 2022
- Індекс 2022
(рекомендації
на період дії ВС)

- Детальніше з результатами дослідження, зокрема *таблицею індикаторів*, що містить оцінки і коментарі, можна ознайомитися на сайті Індексу прозорості енергетики <https://index.ua-energy.org>.

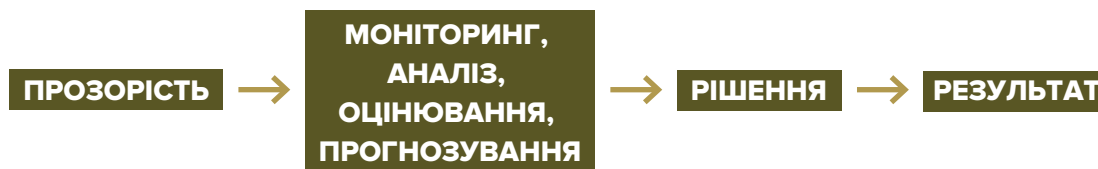
ВСТУП

Індекс прозорості енергетики, з одного боку, є *кінцевим продуктом*, що надає багатовимірну оцінку інформаційній відкритості енергетичного сектору країни, а з іншого – *універсальним інструментом*, який дозволяє докладно аналізувати прозорість за окремими індикаторами, категоріями, критеріями і ринками, а також бачити прогрес як у динаміці, так і в порівнянні з іншими країнами.

Індекс дає кількісну оцінку і характеризує спроможність споживачів, органів влади, енергетичних компаній, іноземних інституційних партнерів, потенційних інвесторів, медіа, експертів отримувати необхідну їм інформацію про функціонування й розвиток енергетичного сектору за ланцюжком «від виробника до споживача».

Яка мета Індексу?

Метою розроблення та оприлюднення Індексу є сприяння підвищенню інформаційної відкритості енергетичного сектору, що передбачає наявність необхідних і достатніх умов, за яких усі стейкхолдери зможуть регулярно отримувати потрібну їм для прийняття обґрунтованих рішень зрозумілу, вичерпну, актуальну, використовну інформацію.

Виявлені під час розрахунку Індексу «чорні скриньки» є підґрунтям для розроблення практичних рекомендацій органам влади, спрямованих на підвищення прозорості енергетичного сектору, що є однією з ключових передумов забезпечення його стійкого, надійного, безпечного та ефективного функціонування й розвитку.

Окрім цього, прозорість сектору буде відігравати визначальну роль в процесі повоєнної відбудови економіки України, оскільки істотно впливатиме на можливості залучення інвестицій і нових технологій, ефективність вироблення та реалізації енергетичної політики, регулювання та роботи ринків, набуття членства України в ЄС і НАТО.

Для кого розробляється Індекс?

Головним «вигодонабувачем» розроблення та оприлюднення Індексу є *споживач*. Більш прозорі і конкурентні ринки сприятимуть покращенню якості обслуговування споживачів та справедливому ринковому ціноутворенню. Краща поінформованість дозволить споживачам діяти на ринку більш раціонально, мінімізуючи власні витрати та збільшуючи вигоди. Споживач отримує кращі можливості для захисту своїх інтересів через механізми моніторингу й громадського контролю діяльності енергетичних компаній та органів влади. Активна позиція споживача, обумовлена кращою обізнаністю про процеси, що відбуваються в енергетичному секторі, сприятиме досягненню глобальних цілей сталого розвитку.

Для компаній енергетичного сектору вища прозорість сприяє ефективній, результативній, інноваційній діяльності, відкритій конкуренції, кращим стосункам з інвесторами, владою і громадськістю. Нові й потенційні учасники енергетичних ринків, банки, інші фінансові та рейтингові установи, отримують кращі можливості для оцінювання ризиків, прийняття рішень про інвестування, виходу на ринок, вироблення корпоративної політики з меншими ризиками.

Водночас, зменшення ризиковості покращуватиме інвестиційний клімат та умови залучення додаткових ресурсів.

Органам державної влади надаються практичні рекомендації в частині розкриття інформації та відповідного регулювання діяльності учасників ринку. Оцінювання прозорості спонукає до відкриття «чорних скриньок», наявність яких призводить до спотворення конкуренції, неефективної роботи ринків та зростання корупційних ризиків.

Зарубіжні інституційні партнери отримують кращі можливості для розуміння енергетичної політики держави, ефективності й результативності її реалізації, виконання Україною своїх зобов'язань, зокрема в рамках Угоди про асоціацію з ЄС, Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Паризької угоди та інших міжнародних договорів.

ІНДЕКС ПРОЗОРОСТІ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ 2022

СУКУПНИЙ БАЛ

39 F, неприйнятна прозорість; -24 порівняно з Індексом-2021

АНАЛІЗ ЗА КАТЕГОРІЯМИ

СЕКТОРАЛЬНА ЧАСТИНА

1. БАЛАНСИ

21 F, неприйнятна прозорість; -37 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Баланси» визначає прозорість річної й місячної енергетичної статистики та охоплює 9 індикаторів, об'єднаних у дві підкатегорії:

- балансова річна статистика (5 індикаторів);
- балансова місячна статистика (4 індикатори).

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Баланси» базується на встановленні, наскільки уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі статистики (Держстат) дотримується відображених у Законі України «Про державну статистику» вимог **Регламенту (ЄС) № 1099/2008** про енергетичну статистику із змінами, внесеними 28 січня 2022 року.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Балансова річна статистика	38	-37	F	неприйнятна прозорість
Балансова місячна статистика	0	-38	F	неприйнятна прозорість

Хоча в Додатки В і С *Регламенту (ЄС) № 1099/2008* були внесені значні зміни, анонсовані ще в 2021 році, Держстат не ініціював перегляд методики оброблення статистичної інформації. Тому навіть за відсутності обмежень, запроваджених після початку війни, оцінка прозорості для обох підкатегорій категорії «Баланси» залишилася б на рівні 2019 року. Це свідчить про остаточне гальмування процесу приведення державної статистики в Україні в цій сфері у відповідність до кращих практик ЄС. Держстат не відстежує змін, що відбуваються в європейській енергетичній статистиці, чекаючи на появу нормативного підґрунтя в Україні. Але після цього виявляється неготовим до швидкого звітування, оскільки втратив час на оновлення методик.

Кабінет Міністрів України досі не надав Держстату всіх повноважень із підготовки енергетичної статистики, що розпорозені між ним, Міненерго, Мінрегіоном, НКРЕКП, операторами систем передачі й розподілу. Водночас, унаслідок національних особливостей опрацювання первинної статистичної інформації, відповідальному органів не вдається дотримуватися термінів оприлюднення балансової річної статистики⁶. При цьому вичерпність і структура даних у цій категорії вже не відповідають зміненому Додатку В *Регламенту (ЄС) № 1099/2008*.

⁶ Продуктовий енергетичний баланс за 2020 рік було підготовлено 12 жовтня 2022 року.

⁷ Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

Повна непрозорість для підкатегорії «Балансова місячна статистика» зумовлена втратою спроможності, що була спричинена наданням респондентам дозволу не подавати статистичну звітність упродовж дії воєнного стану. Але й до початку війни в Держстату були відсутні нормативні підстави й необхідні ресурси для збирання інформації щодо обсягів і структури виробництва (видобутку), використання (споживання), втрат (за всім ланцюгом перетворень), експорту та імпорту, розташування і зміни запасів для всіх енергетичних ресурсів. У формі статистичної звітності не внесені дані про виробництво енергії просьюмерами, системи зберігання енергії, нові потужності, потужності, що виводяться з експлуатації, використовувані на підприємствах технологічні процеси та інші уточнення з Додатку С Регламенту (ЄС) № 1099/2008

Частину статистичних даних до війни публікували інші органи державної влади (Міненерго) та суб'єкти господарювання (ПрАТ «НЕК «Укренерго»), хоча Регламент (ЄС) № 1099/2008 покладає відповідні обов'язки на орган виконавчої влади в галузі статистики.

«Чорною скринькою» в категорії «Баланси» залишається інформація про нафту й рідке паливо, яку ще до війни було вилучено з посиланням на необхідність дотримання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації (подібні норми містяться і в новому Законі «Про офіційну статистику», прийнятому в 2022 році). Втім, це вилучення стає все більш сумнівним з огляду на зміну структури відповідних ринків і власників суб'єктів господарювання, що провадять на них свою діяльність.

Рекомендації

загальні:

- Кабінету Міністрів надати Держстату повноваження з формування місячних продуктових балансів енергоресурсів (природного газу, енергетичного вугілля, нафти й рідкого палива, електричної й теплової енергії) в частині, що стосується виконання вимог Додатка С до Регламенту ЄС № 1099/2008 про енергетичну статистику із змінами, внесеними 28 січня 2022 року;
- Держстату привести методики оброблення статистичної інформації у відповідність до оновленого Регламенту ЄС № 1099/2008 про енергетичну статистику та організувати оприлюднення річного продуктового енергетичного балансу до 31 жовтня року, наступного за звітним;

під час воєнного стану:

- Держстату перевірити, чи відповідає вимогам Закону України «Про офіційну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації заборона на оприлюднення місячної статистики в секторі «Нафта й рідке паливо»;

після припинення або скасування воєнного стану:

- Держстату відновити оприлюднення даних балансової місячної статистики у відповідності до оновленого Регламенту ЄС № 1099/2008 про енергетичну статистику.

2. ПРИРОДНІ МОНОПОЛІЇ

44 D-, недостатня прозорість; -26 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Природні монополії» визначає прозорість діяльності операторів систем передачі (транспортування) й розподілу, передусім, електричної енергії та природного газу.

З огляду на чітко визначені вимоги щодо публікації даних, яких мають дотримуватися національні органи влади, оператори систем передачі (транспортування) й розподілу, ця категорія Індeksu охоплює найбільшу кількість індикаторів (71), об'єднаних у чотири підкатегорії:

- діяльність операторів систем передачі й розподілу (47 індикаторів);

- незалежність операторів систем передачі й розподілу (5 індикаторів);
- розвиток систем передачі й розподілу (8 індикаторів);
- тарифоутворення (11 індикаторів).

Розрахунок Індeksu прозорості для категорії «Природні монополії» базується на встановленні, наскільки органи влади, оператори систем передачі (транспортування) й розподілу дотримуються вимог:

- Регламенту (ЄС) № 2019/943 про внутрішній ринок електроенергії;

- **Директиви 2019/944/ЄС** про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії та внесення змін до Директиви 2012/27/ЄС;
- **Директиви 2009/73/ЄС** про спільні правила внутрішнього ринку природного газу;
- **Регламенту (ЄС) № 715/2009** про умови доступу до мереж для транскордонного обміну природним газом;
- **Регламенту (ЄС) № 543/2013** про надання й публікацію даних на ринках електричної енергії;
- **Регламенту (ЄС) № 2016/631** про встановлення мережевого кодексу щодо вимог для приєд-

нання виробників електроенергії до мереж;

- **Регламенту (ЄС) № 312/2014** про встановлення мережевого кодексу балансування газу в газотранспортних системах;
- **кращих практик ЄС, США і Канади** щодо звітування про діяльність операторів систем передачі й розподілу.

Вимоги зазначених документів відображені в законах «Про ринок природного газу», «Про ринок електричної енергії», мережевих кодексах (системи передачі та систем розподілу електроенергії, газотранспортної системи, газорозподільних систем і газосховищ),

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Діяльність операторів систем передачі й розподілу	53	-25	D+	недостатня прозорість
Незалежність операторів систем передачі й розподілу	23	-21	F	неприйнятна прозорість
Розвиток систем передачі й розподілу	4	-45	F	неприйнятна прозорість
Тарифоутворення	46	-18	D	недостатня прозорість

Отриманий під час війни розподіл оцінок не відображає того високого рівня прозорості, який було досягнуто в 2020-2021 роках завдяки лібералізації ринків електричної енергії й природного газу. Якби не воєнні дії, загальна оцінка за категорією «Природні монополії» мала б досягти 75-78 балів, що на 29-32 бали вище, аніж у 2019 році.

Зміни до постанови НКРЕКП від 26.03.2022 р. № 349, внесені постановою НКРЕКП від 20.04.2022 р. № 384, заборонили, з огляду на воєнний стан, оприлюднення інформації, охопленої 19 індикаторами. Обмеження стосувалися передусім діяльності операторів систем передачі й розподілу (12 індикаторів) та розвитку систем передачі й розподілу (4 індикатори). Ще для семи індикаторів публікація даних була припинена ініціативним рішенням операторів ГТС і ГРМ. І хоча нормативні передумови для цього були відсутні, таке зменшення прозорості можна обґрунтувати директивною заборонаю оприлюднення аналогічної інформації операторами систем передачі й розподілу на ринку електричної енергії. Втім, сенс закриття окремих наборів даних є сумнівним, оскільки в агрегованому вигляді вони наявні на платформах GIE, ENTSO-E та ENTSO-G. Не менш незрозумілою є відсутність інформації про якість і тиск природного газу на внутрішніх маршрутах.

Якби не обумовлені воєнним часом заборони, оцінка прозорості для категорії «Природні монополії» і щонайменше трьох її підкатегорій виявилася б вищою, аніж

рік тому. Цьому сприяла діяльність ПрАТ «НЕК «Укренерго», ТОВ «Оператор ГТС України» та АТ «Укртрансгаз», на офіційних сайтах яких з'явилася більшість інформації, що має бути оприлюднена відповідно до кращих практик ЄС.

На жаль, зазначені оператори до початку війни не виконали вимоги:

- ПрАТ «НЕК «Укренерго» – *Регламенту (ЄС) № 543/2013* у частині управління обмеженнями й резервами потужності, зокрема прогнозними;
- ТОВ «Оператор ГТС України» – *Регламенту (ЄС) № 715/2009* у частині інформування щодо попиту й пропонування (ex-ante і ex-post) пропускної потужності, а також вартості, періодичності та обсягу дій з балансування, що були вчинені (короткострокові продукти, балансуєчі послуги, балансування в суміжних зонах);
- АТ «Укртрансгаз» – *Директиви 2009/73/ЄС* у частині оприлюднення програми відповідності оператора сховищ і звітів про її виконання.

Незручною, а подекуди й незрозумілою для клієнтів, залишається процедура приєднання до електричних і газових мереж. Наведені на офіційних сайтах операторів тексти відповідних правил зазвичай не містять прямих посилань на форми необхідних документів. При цьому, алгоритми приєднання, бланки необхідних документів надають не всі оператори.

Але якщо на ринках електричної енергії й природного газу попередній прогрес (до запровадження режиму воєнного стану) був очевидним, то сектор «Нафта й рідке паливо», розвитку інфраструктури якого держава приділяє значно менше уваги, залишається «чорною скринькою». Як і раніше, недоступною є інформація про умови доступу й використання нафто- й нафтопродуктопроводів, не розроблені плани розвитку систем транспортування та зберігання нафти й рідкого палива. Від початку війни сайт оператора нафтотранспортної системи АТ «Укртранснафта» не працює.

На відміну від операторів об'єднаної енергетичної системи України – ПрАТ «НЕК «Укренерго», газотранспортної системи – ТОВ «Оператор ГТС України», підземних сховищ газу – АТ «Укртрансгаз», прозорість яких у довоєнні роки помітно зростала, АТ «Укртранснафта» за-

лишається аутсайдером оцінюваної категорії. При цьому державою досі не створено нормативних передумов для створення оператора нафтових сховищ.

Між тим, в ЄС, США і Канаді існує низка практик, застосування яких здатне істотно підвищити прозорість цього сектора. Йдеться, зокрема, про базу даних Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) про наявні потужності магістральних трубопроводів; настанову Федеральної комісії з регулювання енергетики США щодо регулювання трубопроводів (в частині забезпечення рівних умов доступу до них); рекомендації енергетичного регулятора міністерству природних ресурсів Канади щодо розподілу потужностей магістральних трубопроводів; практику звітування про виконання планів розвитку систем транспортування природного газу і передачі електричної енергії тощо.

🗨️ Рекомендації

загальні:

- ▶ уповноваженим Кабінетом Міністрів органам виконавчої влади ухвалити обґрунтовані рішення про створення оператора нафтових сховищ для забезпечення готовності екстрених та спеціальних резервів нафти й рідкого палива;
- ▶ АТ «НАК «Нафтогаз України» звернути увагу на невідповідність інформації, що має бути наведена на офіційному сайті АТ «Укртранснафта», кращим практикам прозорості діяльності операторів системи транспортування нафти;

під час воєнного стану:

- ▶ АТ «Укртранснафта» розробити план повоєнного розвитку системи транспортування нафти й відновити функціонування офіційного сайту, передбачивши, зокрема інформування клієнтів про умови доступу до магістральних трубопроводів;
- ▶ ТОВ «Оператор ГТС України» доопрацювати онлайн-інструменти для бронювання, підтвердження потужності, передачі прав на неї, реалізації процедур номінації й реномінації; обчислення оплати за доступні послуги й перевірки доступної потужності; а також відновити інформування споживачів про якість газу на внутрішніх маршрутах його транспортування;
- ▶ АТ «Укртрансгаз» розробити й оприлюднити програму відповідності оператора сховищ, як того вимагає стаття 15 (2d) *Директиви 2009/73/ЄС* про спільні правила внутрішнього ринку природного газу;
- ▶ операторам систем передачі відновити оприлюднення агрегованої інформації, наявної у вільному доступі на платформах GIE, ENTSO-E, ENTSOG;

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ ПрАТ «НЕК «Укренерго» забезпечити дотримання вимог статей 8, 13, 14 *Регламенту (ЄС) № 543/2013* про публікацію даних про запас потужності на рік наперед і заходи щодо управління обмеженнями;
- ▶ ТОВ «Оператор ГТС України» забезпечити дотримання вимог статей 18 (б) і 21 (2) *Регламенту (ЄС) № 715/2009* про оприлюднення даних щодо попиту й пропонування (ex-ante і ex-post), а також статусу балансування користувачів системи, у тому числі фактичних і прогнозних обсягів газу в системі для кожної зони балансування з періодичністю двічі на день;

⁸ Урядовий законопроект «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» (реєстраційний номер 9024), яким це передбачено, за станом на 17 лютого 2023 року перебуває на розгляді в Комітеті Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг.

- ▶ операторам систем розподілу передбачити надання бланків документів, необхідних для реалізації процедури приєднання до мереж, і розробити допоміжні онлайн сервіси для спрощення цієї процедури;
- ▶ НКРЕКП, операторам мереж забезпечити дотримання вимог щодо вчасного й регулярного оприлюднення програм відповідності, планів розвитку систем передачі, транспортування, розподілу, сховищ, інвестиційних програм ліцензіатів, а також звітів про їхнє виконання у машиночитних форматах.

3. ПОСТАЧАННЯ

37 F, неприйнятна прозорість; –26 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Постачання» визначає прозорість правил і конкуренції на ринках природного газу, електричної енергії, енергетичного вугілля, нафти й рідкого палива, теплової енергії, цін і ціноутворення на цих ринках. Категорія охоплює 36 індикаторів, об'єднаних в три підкатегорії:

- ринкові бар'єри (12 індикаторів);
- концентрація на ринку та рівень конкуренції (4 індикатори);
- ціни й ціноутворення (20 індикаторів).

Порівняно з Індексом-2021, загальну кількість індикаторів збільшено із 35 до 36, завдяки виокремленню одного нового – «Порядок визначення компенсації, що надається суб'єктам ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки». Також три індикатори про біржові ціни на енергоносії були перереформатовані в індикатори з вибірками через наявність декількох майданчиків для біржової торгівлі.

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Постачання» базується на встановленні, наскільки органи влади й суб'єкти господарювання, які провадять свою діяльність на енергетичних ринках, дотримуються вимог:

- **Директив 2019/944/ЄС і 2009/73/ЄС** про спільні правила внутрішніх ринків електричної енергії та природного газу;

- **Директиви 2018/2001/ЄС** про розвиток використання енергії з відновлюваних джерел;
- **Регламенту (ЄС) № 1227/2011** про добросовісність і прозорість оптових енергетичних ринків (REMIT);
- **Регламенту (ЄС) 2016/1952** про статистику цін на природний газ та електричну енергію;
- **кращих практик ACER і CEER** щодо моніторингу та аналізу функціонування енергетичних ринків.

Вимоги зазначених документів відображені в законах «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення», «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального», Податковому кодексу України, а також рішеннях органів влади, спрямованих на формування конкурентних умов і забезпечення прозорості ціноутворення на енергетичних ринках.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2020 р.	Оцінка	Характеристика
Ринкові бар'єри	49	-13	D	недостатня прозорість
Концентрація на ринку та рівень конкуренції	13	-53	F	неприйнятна прозорість
Ціни й ціноутворення	35	-28	F	неприйнятна прозорість

Порівняння з минулорічними оцінками свідчить про значне падіння прозорості для всіх оцінюваних підкатегорій. Лівова частка цього падіння зумовлена обмеженнями у наданні доступу до інформації, які були запроваджені після початку агресії РФ. Оцінка за підкатегорією «Ринкові бар'єри» в 2022 році зменшилась із 62 до 49 балів, головним чином, через припинення

оновлення Ліцензійного реєстру НКРЕКП, який є базовим реєстром учасників ринків природного газу, електричної та теплової енергії. Також негативно на оцінку підкатегорії вплинуло закриття даних про зміну постачальників енергоносіїв, які раніше містилися в недоступних нині кварталних звітах Регулятора за результатами моніторингу ринків електроенергії та газу.

Прозорість за підкатегорією «Концентрація на ринку та рівень конкуренції» в 2022 році отримала оцінку лише 13 балів, що на 53 пункти менше за минулорічний показник. Причиною стало закриття майже всієї інформації про концентрацію та конкуренцію на оптових і роздрібних ринках енергоносіїв. За підкатегорією «Ціни та ціноутворення» оцінка впала із 63 до 35 балів – через припинення оновлення піврічних статистичних даних про величини та структуру цін на газ та електроенергію за групами споживачів, відсутність методики розрахунку регульованих цін на газ, а також результатів цінового моніторингу на ринках газу та електроенергії. Також значно погіршилась якість оприлюднення інформації про біржові ціни на газ, у зв'язку з початком торгівлі компаніями групи «Нафтогаз» природним газом на майданчику ТОВ «Саас платформа ЮАйСіі», який не має власного сайту.

Загалом, різке зменшення прозорості категорії «Постачання» з початком війни, головним чином, пов'язане з ініціативними рішеннями розпорядників не оновлювати або не оприлюднювати відповідну інформацію (11 індикаторів). З цієї причини оцінка за категорією у 2022 році впала на 17 із 26 пунктів, що становить більшу частину регресу при порівнянні з 2021 роком.

Частина ініціативних рішень розпорядників даних (за 5 індикаторами) стали можливими завдяки ухваленню постанови КМУ № 263 від 12 березня 2022 р. «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану», яка дала розпорядникам можливість зупиняти та обмежувати роботу електронних реєстрів та інформаційно-комунікаційних систем. Інша частина ініціативних рішень (за 6 індикаторами), ймовірно, могла впливати із втрати спроможності розпорядниками

збирати відповідні дані через ухвалення Закону України № 2115-ІХ від 3 березня 2022 р. «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни». Цей акт дає можливість суб'єктам звітності (в тому числі статистичної) надати її протягом 3-х місяців після припинення чи скасування воєнного стану.

Іншою причиною падіння оцінки стали зміни в підходах до оцінювання інформації про концентрацію та конкуренцію на ринках газу, нафти й рідкого палива, енергетичного вугілля, а також про зміну постачальників на роздрібному ринку газу та електроенергії. Для забезпечення однакової частоти оприлюднення інформації за різними ринками енергоносіїв, розробники Індексу очікують, що дані за цими індикаторами будуть щоквартальними, – як вони публікувалися для ринку електроенергії до війни. Крім того, ця інформація є об'єктивно важливою для моніторингу відновлення енергетичних ринків після війни.

«Чорними скриньками» категорії «Постачання», що мали місце і до повномасштабної агресії РФ, залишилися:

- порядок (план) переходу на ринкове ціноутворення на електричну енергію для побутових споживачів;
- повноцінний національний реєстр учасників ринку енергетичного вугілля;
- узагальнені дані про маржинальність (mark-up) роздрібних сегментів ринків природного газу, нафти й рідкого палива;
- звітність про середньозважені річні ціни на природний газ та електричну енергію для домогосподарств і непобутових споживачів (у розрізі груп за обсягами споживання) та їхню структуру.

Рекомендації

загальні:

- ▶ Кабінету Міністрів розробити та оприлюднити порядок переходу до ринкових цін на електричну енергію для побутових споживачів, а також методики розрахунку регульованих цін на газ на оптовому й роздрібному ринках, які мають містити обґрунтування необхідності такого регулювання, аналіз регуляторного впливу й кінцеву дату застосування регульованих цін (з урахуванням положень Закону України № 2479-ІХ «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері тепlopостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування»);
- ▶ Кабінету Міністрів оновити Порядок визначення компенсації, що надається суб'єктам ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки, з урахуванням особливостей нової моделі ПСО на ринку газу;
- ▶ Кабінету Міністрів варто відійти від методично непідкріплених квазіфіскальних рішень у сфері забезпечення енергоносіями соціально вразливих категорій споживачів на користь запровадження прозорих та цільових механізмів їх підтримки;
- ▶ НКРЕКП та АМКУ запровадити регулярні моніторинг та оцінювання маржинальності цін на роздрібних ринках природного газу, електричної енергії, нафти й рідкого палива;
- ▶ АМКУ оприлюднювати на щоквартальній основі дані про концентрацію й конкуренцію на ринках нафти й рідкого палива та енергетичного вугілля;

- ▶ Мінфіну оприлюднити ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі паливом; забезпечити вичерпність інформації у реєстрах суб'єктів ліцензованої діяльності (щодо осіб, відповідальних за операційні і торговельні рішення, та кінцевого бенефіціарного власника);
- ▶ Держстату забезпечити формування річних звітів щодо величин та структури цін природного газу та електричної енергії (за групами споживачів);
- ▶ НКРЕКП оприлюднювати щоквартальну інформацію про конкуренцію, концентрацію на оптових і роздрібних ринках електроенергії та газу, а також про зміну постачальників на відповідних роздрібних ринках;
- ▶ НКЦПФР здійснити перевірку біржового майданчика «ТОВ «Саас платформа ЮАйСіі» на предмет наявності ліцензії товарної біржі та дотримання ліцензійних умов, зокрема щодо розкриття інформації про ціни та обсяги торгівлі на біржі;

під час воєнного стану:

- ▶ НКРЕКП відновити оприлюднення щоквартальних моніторингових звітів ринків газу та електроенергії. У випадку, якщо неможливість підготовки моніторингових звітів зумовлена неподанням звітності ліцензіатами, – розробити спрощені форми звітності, які б дозволили збирати базову інформацію про ринки, без накладення на ліцензіатів надмірного адміністративного навантаження;
- ▶ Держстату забезпечити оновлення щопіврічної інформації про величини та структуру цін газу та електроенергії (за групами споживачів). У випадку, якщо неможливість оновлення даних зумовлена неподанням звітності респондентами, – розробити спрощені форми звітності, які б дозволили збирати інформацію, без накладення на ліцензіатів надмірного адміністративного навантаження;

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ НКРЕКП відновити оновлення та публікацію Ліцензійного реєстру;
- ▶ ДПС відновити публікацію державного реєстру суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на право виробництва, зберігання, оптової та роздрібною торгівлі паливом;
- ▶ Міненерго забезпечити складання і оприлюднення повноцінного реєстру учасників ринку енергетичного вугілля.

4. НАДІЙНІСТЬ І БЕЗПЕКА

25 F, неприйнятна прозорість; –29 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Надійність і безпека» визначає прозорість запасів (резервів) енергетичних ресурсів, норм і правил, що гарантують надійність і безпеку енергопостачання, а також регулярність і вичерпність звітування про їхнє дотримання. Категорія охоплює 18 індикаторів, об'єднаних у три підкатегорії:

- запаси й резерви (5 індикаторів);
- правила безпеки (7 індикаторів);
- звіти про надійність і безпеку (6 індикатори).

Порівняно з минулим роком кількість індикаторів зростає з 15 до 18. При цьому з їхнього переліку:

- виключено один індикатор підкатегорії «Запаси й резерви», що стосувався необхідності оприлюднення інформації про запаси й резерви енергетичного вугілля (через внесення змін до Додатку В Регламенту (ЄС) № 1099/2008 щодо енергетичної статистики);
- вимогу підготовки Плану захисту енергосистеми в підкатегорії «Правила безпеки» замінено на вимогу розроблення Плану готовності до ризиків в електроенергетиці (Risk-preparedness Plan) (через появу підстав до імплементації в Україні Регламенту (ЄС) № 2019/941 про готовність до ризиків в електроенергетиці);
- вимогу підготовки Звіту з оцінки відповідності (достатності) генеруючих потужностей у підкатегорії «Звіти про надійність і безпеку» замінено на вимогу розроблення Національної оцінки ресурсної достатності (National resource adequacy assessments) (через появу підстав до імплементації в Україні вимог Регламенту (ЄС) № 2019/943 про внутрішній ринок електроенергії);
- додано, відповідно, один і три індикатори в підкатегоріях «Правила безпеки» і «Звіти про надій-

ність і безпеку» (через появу підстав до імплементації в Україні вимог Регламенту (ЄС) № 2019/943 про внутрішній ринок електроенергії і Регламенту (ЄС) № 2019/941 про готовність до ризиків в електроенергетиці).

- Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Надійність і безпека» базується на встановленні, наскільки органи влади й суб'єкти господарювання, які провадять свою діяльність на енергетичних ринках, дотримуються вимог:
- Регламенту (ЄС) № 2017/1938 про заходи із забезпечення безпеки постачання природного газу;
- Регламенту (ЄС) № 2019/943 про внутрішній ринок електроенергії;
- Регламенту (ЄС) № 2019/941 про готовність до ризиків в електроенергетиці, яким відкликано

Директиву 2005/89/ЄС;

- Директиви 2009/119/ЄС і Додатку XXVII до Угоди про асоціацію України та ЄС щодо встановлення зобов'язань з підтримки мінімальних запасів нафти та/або нафтопродуктів;
- Регламенту (ЄС) № 1099/2008 щодо енергетичної статистики зі змінами, внесеними 28 січня 2022 року;
- кращих практик ЄС у гарантуванні безпеки постачання природного газу та електричної енергії.

Вимоги зазначених документів відображені в законах «Про ринок природного газу», «Про ринок електричної енергії», Кодексі системи передачі, Правилах про безпеку постачання природного газу, Правилах про безпеку постачання електричної енергії, а також рішеннях органів влади, спрямованих на гарантування енергетичної безпеки України.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2020 р.	Оцінка	Характеристика
Запаси й резерви	0	-44	F	неприйнятна прозорість
Правила безпеки	43	-7	D-	недостатня прозорість
Звіти про надійність і безпеку	25	-58	F	неприйнятна прозорість

Постанова НКРЕКП від 26.03.2022 р. № 349 зі змінами, внесеними постановою НКРЕКП від 20.04.2022 р. № 384, заборонила, з огляду на воєнний стан, оприлюднення інформації, охопленої чотирма індикаторами із підкатегорій «Запаси й резерви» і «Звіти про надійність і безпеку». Прямим наслідком цього обмеження стало обнулення оцінки за першою і зменшення більше ніж удвічі (із 83 до 25 балів) оцінки за другою підкатегорією.

Утім, прозорість за категорією «Надійність і безпека» виявилася б нижчою за минулорічну і без запровадження цих заборон. Загальна оцінка очікувалася на рівні 50 балів, демонструючи повернення до показника 2019 року. Причиною цього стали затримки з оприлюдненням Міненерго звітів про моніторинг безпеки постачання природного газу та електричної енергії, а також зміни у звітуванні національних регуляторів та операторів систем передачі, запроваджені Регламентами (ЄС) № 2019/943 і № 2019/941, які не знайшли свого відображення на практиці.

Відповідно до запроваджених змін, оператор системи передачі тепер, зокрема, зобов'язаний опублікувати на офіційному сайті та оновлювати кожні чотири роки План готовності до ризиків (Risk-preparedness Plan), що має містити заходи, спрямовані на запобігання та/чи пом'якшення наслідків криз в електроенергетиці, відповідати правилам функціонування ринку та передбачати інформування громадськості про кризи в електроенергетиці. При цьому щорічний Звіт з оцінки відповідності (достатності) генеруючих потужностей має бути замінений Національною оцінкою ресурсної достатності (National resource adequacy assessment), а також розроблюваними оператором на її основі Пла-

ном усунення недостатності ресурсів і щорічними звітами про результати його виконання.

У свою чергу, НКРЕКП має розробити методіку підготовки Звіту про фактичну оцінку кризи в електроенергетиці (ex-post evaluation report). Такі звіти мають готуватися в разі виникнення кризи й подаватися не пізніше, аніж через три місяці після її завершення. Звіт про фактичну оцінку має містити: опис події, яка спровокувала кризу; опис вжитих заходів та оцінку їх ефективності; оцінку трансграничного впливу вжитих заходів; звіт про отриману допомогу; економічні наслідки кризи; причини, що виправдовують застосування неринкових заходів; можливі зміни плану готовності до ризиків і розвитку мережі.

«Чорними скриньками» в категорії «Надійність і безпека» залишилися зобов'язання, визначені Директивою 2009/119/ЄС у частині створення й підтримання мінімальних запасів нафти та/або нафтопродуктів; розроблення плану дій із введення в обіг екстрених і спеціальних резервів у разі значного порушення постачання нафти/нафтопродуктів, а також щорічного звітування про заходи, вжиті для забезпечення їхньої фізичної доступності.

Виходячи з цього, загальну оцінку прозорості в категорії «Надійність і безпека» після війни можна буде суттєво покращити лише завдяки створенню нормативних передумов і власне самому формуванню нафтових резервів відповідно до Директиви 2009/119/ЄС і виконанню вимог нового Регламенту (ЄС) № 2019/941 про готовність до ризиків в електроенергетиці.

⚡ Рекомендації**загальні:**

- ▶ Кабінету Міністрів забезпечити належний супровід у Верховній Раді законопроекту «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» (реєстраційний номер 9024), забезпечити розроблення та ухвалення нормативно-правових актів, необхідних для імплементації його положень відповідно до вимог, а також їхню реалізацію у строки, встановлені оновленим Додатком XXVII до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- ▶ НКРЕКП розробити та ухвалити методику підготовки й подання звітів про фактичну оцінку кризи в електроенергетиці (ex-post evaluation report);
- ▶ Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг забезпечити дотримання вимог *Директиви 2009/119/ЄС* в урядовому законопроекті «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів».

під час воєнного стану:

- ▶ ПрАТ «НЕК «Укренерго» проаналізувати зміни, спричинені ухваленням *Регламентів (ЄС) N° 2019/941 та 2019/943*, і створити передумови для розроблення Плану готовності до ризиків, Національної оцінки ресурсної достатності, Плану усунення недостатності ресурсів, звітів про результати його виконання, а також Звітів про фактичну оцінку кризи в електроенергетиці (в разі її настання);

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ Міненерго відновити регулярне і вчасне оприлюднення звітів про моніторинг безпеки постачання природного газу та електричної енергії.

5. СПОЖИВАННЯ**49 D, недостатня прозорість; -21 порівняно з Індексом-2021**

Категорія «Споживання» визначає прозорість стандартів обслуговування, обліку споживання, інформації для споживачів про ціни і тарифи, субсидії й іншу допомогу, а також програми енергоефективності. Категорія охоплює 43 індикатори, об'єднані у три підкатегорії:

- забезпеченість приладами обліку (5 індикаторів);
- стандарти обслуговування (15 індикаторів);
- інформація для споживачів (23 індикатори).

В порівнянні з Індексом-2021, кількість індикаторів категорії зросла на 9, що пов'язано зі створенням 3 нових індикаторів: «Порядок захисту вразливих споживачів» (окремо для газу та електроенергії) та «Критерії енергетичної бідності споживачів» (кроссекторальний індикатор). Крім того, індикатори, пов'язані з мінімальними вимогами до якості постачання газу, електроенергії, тепла та наданням компенсації за їх порушення, були роз'єднані, тому кількість індикаторів зросла ще на 6. Причиною роз'єднання є доцільність відокремленого оцінювання прозорості звітної інформації про виконання мінімальних стандартів постачання та надання компенсації за їх недотримання.

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Спожи-

вання» базується на встановленні, наскільки органи влади й суб'єкти господарювання, які провадять свою діяльність на енергетичних ринках, дотримуються вимог:

- **Директив 2019/944/ЄС і 2009/73/ЄС** про спільні правила внутрішніх ринків електричної енергії та природного газу;
- **Директиви 2012/27/ЄС** про енергоефективність;
- **кращих практик CEER і ЄС** щодо якості енергопостачання та посилення ринкової влади споживачів.

Вимоги зазначених документів відображені в законах «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, тепlopостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення», «Про ринок природного газу», «Про забезпечення комерційного обліку природного газу», «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», «Про ринок електричної енергії», Кодексі комерційного обліку електричної енергії, а також рішеннях органів влади, спрямованих на гарантування прав споживачів енергетичних ресурсів.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Забезпеченість приладами обліку	10	-70	F	неприйнятна прозорість
Стандарти обслуговування	45	-38	D	недостатня прозорість
Інформація для споживачів	60	-4	C	середня прозорість

Порівняння з результатами 2021 року показали значне падіння прозорості за підкатегорією «Забезпеченість приладами обліку», що зумовлено закриттям низки джерел інформації про стан оснащення споживачів приладами обліку. Дані про встановлення лічильників газу та електроенергії містилися в річних звітах НКРЕКП, які з початком війни стали недоступними. Також, на виконання Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу», до війни надавались квартальні відомості про стан оснащення лічильниками газу різних категорій споживачів.

Оцінка за підкатегорією «Стандарти обслуговування» зменшилася із 83 до 45 балів, головним чином, через відсутність звітної інформації про виконання стандартів якості постачання та компенсації у випадку їх недотримання на ринках газу і тепла. Також, на нижчу оцінку вплинула відсутність єдиних мінімальних стандартів якості тепlopостачання, порядку захисту вразливих споживачів на ринках газу та електроенергії, а також критеріїв енергетичної бідності.

Для підкатегорії «Інформація для споживачів» падіння було значно меншим (4 пункти). Серед причин скорочення: скасування Держстатом статистичного спостереження «Обсяг оптового та роздрібного продажу світлих нафтопродуктів і газу через АЗС по регіонах», яке містило актуальну інформацію про ціни на нафтопродукти за регіонами. Також на оцінку вплинуло закриття реєстру надавачів ЕСКО послуг, який був одним з джерел інформації про енергосервісні контракти. Крім того, погіршились оцінки за індикатором «Порівняння тарифів у різних регіонах України, порівняння цін та тарифів з іншими державами» для газу та тепла через неактуальність та невичерпність оприлюдненої інформації. Разом з тим, зріс бал за індикатором про комерційні пропозиції на ринку газу, що радше пов'язане зі скороченням оцінюваної вибірки до одного постачальника – ГК «Нафтогаз України», яка фактично стала монополістом у роздрібному сегменті.

Російська агресія та пов'язані з нею заходи з пом'якшення безпекових ризиків, за нашою оцінкою, безпосередньо вплинули на оприлюднення даних за 8 індикаторами. Для 7 з них інформація була закрита або обмежена через *ініціативне рішення розпорядника*. Зокрема, йдеться про інформацію про встановлення приладів обліку газу та електроенергії, звітні дані про виконання мінімальних стандартів постачання теплової енергії, газу та електроенергії, а також про компенсацію за їх недотримання. Всі ці дані містилися в річних звітах НКРЕКП та окремих звітах про якість надання відповідних послуг, які нині недоступні. Через те, що закриття цих даних не було прямо передбачене нормативно-правовими актами, а сама інформація була агрегованою і, за нашими оцінками, не несла ризиків безпеці, вид обмеження публічності був визначений як *ініціативне рішення з невідомих причин*. За індикатором «Інформація про переваги та умови використання правових механізмів підвищення енергоефективності (енергосервісні контракти тощо)» відбулося закриття реєстру надавачів ЕСКО послуг.

Водночас, актуальними залишаються і минулорічні «чорні скриньки». Недосконалою залишилася система інформування споживачів про комерційні пропозиції (ціни, тарифи, умови постачання) на ринках рідкого палива, а також про частки різних джерел в балансі електроенергії, придбаної постачальниками, та їхнього екологічного впливу, як це вимагає *Директива 2019/944/ЄС*. Прогнози змінення цін і тарифів на ринках природного газу, електричної й теплової енергії не розкривають їхніх складових і не містять опису припущень і чинників впливу. Замість оприлюднення інформації про права споживачів, екологічний вплив, структуру купованої електричної енергії, ліцензіати подекуди надають посилання на сайти сторонніх організацій.

⚡ Рекомендації**загальні:**

- ▶ НКРЕКП регулярно інформувати про оснащеність споживачів інтелектуальними системами обліку природного газу, як цього вимагає Закон України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу»;
- ▶ Держенергоефективності забезпечити оприлюднення інформації про стан оснащення споживачів приладами обліку тепла у машиночитному форматі;

- ▶ Мінрегіону розробити єдині мінімальні стандарти якості тепlopостачання за аналогією з ринками газу та електроенергії, розпочати централізований збір інформації про їх виконання й надання компенсації за їх недотримання;
- ▶ НКРЕКП оприлюднювати звітну інформацію про компенсації, надані споживачам за недотримання мінімальних вимог до якості постачання природного газу;
- ▶ НКРЕКП збільшити вичерпність та актуалізувати публікацію даних щодо цін і тарифів на природний газ, електричну й теплову енергію (ціни і тарифи за регіонами, п'ятирічна динаміка складових, прогноз динаміки, порівняння з іншими країнами);
- ▶ Кабінету Міністрів розробити порядки захисту вразливих споживачів на ринках електроенергії та газу, в рамках цього процесу Мінсоцполітики сформувати критерії визначення енергетичної бідності;
- ▶ постачальникам газу забезпечити інформування споживачів щодо їхніх прав, зокрема про зміну постачальника, подання і розгляд скарг (звернень, претензій), відключення/відновлення газопостачання, виставлення рахунків і тарифікації;
- ▶ постачальникам електроенергії забезпечити інформування про частку кожного джерела в балансі придбаної електроенергії та їхнього екологічного впливу;

під час воєнного стану:

- ▶ НКРЕКП відновити оприлюднення звітної інформації про якість постачання газу, яка містилась в річних звітах НКРЕКП, а також історичної інформації про виконання мінімальних вимог до якості постачання електричної енергії та надані компенсації за її недотримання;

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ Держстату відновити оприлюднення інформації «Обсяг оптового та роздрібного продажу світлих нафтопродуктів і газу через АЗС по регіонах» та забезпечити публікацію даних щодо цін на нафту і рідке паливо за регіонами із їх порівнянням зі світовими (на доповнення до інформації про обсяги реалізації);
- ▶ Держенергоефективності відновити публікацію реєстру надавачів ЕСКО послуг.

КРОС-СЕКТОРАЛЬНА ЧАСТИНА

6. ЗВІТНІСТЬ

33 F, неприйнятна прозорість, –20 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Звітність» визначає прозорість регулярної фінансової, нефінансової, управлінської та фіскальної звітності, інформації про корпоративне управління та кінцевих бенефіціарів енергетичних компаній, а також звітування видобувних компаній в рамках Ініціативи прозорості видобувних галузей (ІПВГ). Категорія охоплює 12 індикаторів, об'єднаних у три підкатегорії:

- фінансова та управлінська звітність (4 індикатори);
- фіскальна звітність (3 індикатори);
- бенефіціари та корпоративне управління (5 індикаторів).

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Звітність» базується на встановленні, наскільки суб'єкти господарювання, які провадять свою діяльність на енергетичних ринках, дотримуються змісту і процедур:

- **Директиви 2013/34/ЄС** про річну фінансову звіт-

ність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній та **Директиви 2014/95/ЄС** щодо розкриття нефінансової інформації та інформації про різноманіття певними великими компаніями і групами, зокрема в частині оприлюднення регулярної фінансової, нефінансової та управлінської звітності, а також звітності із платежів на користь держави;

- **Директиви 2004/109/ЄС** про гармонізацію вимог щодо прозорості інформації про емітентів, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку, зокрема в частині оприлюднення регулярної інформації емітента цінних паперів та іншої регульованої інформації для інвесторів та акціонерів, та **Директиви (ЄС) 2015/849** щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників компаній;
- **кращих світових практик**, викладених у Глобальній ініціативі зі звітності (GRI), міжнародних стан-

дартах фінансової звітності (IFRS), міжнародних стандартах аудиту (ISA), принципах корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), настанові Управління з фінансового контролю та регулювання Великої Британії (FCA) з розкриття інформації, стандартів прозорості та корпоративного управління;

● **стандарту Ініціативи прозорості видобувних галузей (EITI / ІПВГ).**

В Україні вимоги зазначених документів відображені в законах «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях», «Про внесення

змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях», «Про акціонерні товариства», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», а також у підзаконних актах Міністерства фінансів та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також інших рішеннях органів влади, спрямованих на забезпечення прозорості звітності, інформації про корпоративне управління та кінцевих бенефіціарів.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Фінансова та управлінська звітність	19	-23	F	неприйнятна прозорість
Фіскальна звітність	39	0	F	неприйнятна прозорість
Бенефіціари та корпоративне управління	40	-29	D-	недостатня прозорість

У порівнянні з минулорічним оцінюванням, сталося значне погіршення прозорості у категорії «Звітність», із 53 до 33 балів, що було, головним чином, спричинене наслідками введення воєнного стану, у т.ч. переглядом вибірки, після якого до рейтингу потрапили компанії із неприйнятними показниками прозорості, – замість компаній, які припинили або істотно обмежили свою діяльність внаслідок впливу бойових дій.

Оцінка у підкатегорії «Фінансова та управлінська звітність» погіршилася на 22 пункти. Головною причиною стало ініціативне рішення переважної більшості компаній у вибірці припинити публікацію останньої актуальної фінансової та нефінансової звітності (за 2021 рік), отримавши законне звільнення від відповідальності за її неподання у визначені строки відповідно до норм Закону № 2115-IX та пов'язаних із ним уточнюючих підзаконних актів. Тепер, обов'язкова до подання звітність може бути оприлюднена компаніями протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану за весь період неподання звітності. Втім, частина компаній «пішла далі» і повністю закрила доступ до розділів веб-сайтів, де розміщена звітність, у т.ч. і за попередні роки. Деякі ж державні компанії, навпаки, продовжили публікацію актуальної звітності за МСФЗ. З точки зору якісних змін в актуальних опублікованих звітах відбулося значне покращення використовувності і відхід від практики розміщення відсканованих документів низької якості.

Прозорість у підкатегорії «Фіскальна звітність» залишилась на минулорічному рівні (39 балів), а отже, на

рівні неприйнятної, – головним чином, через припинення звітування про платежі на користь державі (на підставі положень вищезгаданого Закону № 2115-IX). З іншого боку, звітування видобувних компаній у рамках ініціативи ІПВГ залишилось на найвищому рівні, оскільки процес не зупинявся, а останній актуальний звіт було оприлюднено на початку лютого 2022 року. Також, більше компаній почали оприлюднювати дані про сплачені податки на своїх веб-сайтах.

Прозорість корпоративної інформації (підкатегорія «Бенефіціари та корпоративне управління») також значно скоротилася – на 29 пунктів, внаслідок значного зниження оцінок по критерію актуальності. Це сталося з причини надання державою компаніям-емітентам права не оприлюднювати останню актуальну регульовану інформацію впродовж періоду дії воєнного стану (рішення НКЦПФР від 13.03.2022 р. № 161). Найбільше це вплинуло на розкриття річної та квартальної інформації емітентів цінних паперів та іншої регульованої інформації. Також майже зникла з вільного доступу інформація про склад управління, враховуючи її чутливість у період війни. З іншого боку, воєнний стан майже не вплинув на розкриття даних про кінцевих бенефіціарних власників компаній, а ситуація із розкриттям документів, що регламентують відносини корпоративного управління, навіть покращилася. Також, в цілому по вибірці, відбулося покращення використовувності опублікованих документів.

⚡ Рекомендації**загальні:**

- ▶ Компаніям: оприлюднювати документи фінансової та нефінансової звітності, а також корпоративної звітності на власних веб-сайтах за найкращими прикладами державних компаній, із виділенням окремих розділів для документів нефінансової звітності та документів, що регламентують відносини корпоративного управління;
- ▶ Компаніям: запровадити практику регулярного звітування про сплачені податки на власних веб-сайтах;

під час воєнного стану:

- ▶ Компаніям: ряд ініціативних рішень, що зумовили закриття повного набору інформації щодо фінансової та нефінансової звітності (шляхом повного закриття доступу до відповідних розділів корпоративних веб-сайтів) є надмірними з точки зору впровадженого регулювання на період воєнного стану. Принаймні, доступ до історичної інформації (звітність минулих років) може бути відновлено;
- ▶ Компаніям: виходячи із практики найбільших державних компаній, підготовка і оприлюднення річної фінансової звітності за МСФЗ можуть бути здійснені і за умови воєнного стану. Відповідно, така практика може бути відновлена для більшості компаній, за виключенням випадків, коли складання фінансової звітності є ускладненим чи неможливим внаслідок розташування окремих структурних підрозділів в районах проведення воєнних (бойових) дій;
- ▶ Видобувним компаніям: підготовка та оприлюднення звітів про платежі на користь держави може бути відновлена із збільшеним лагом публікації, за виключенням випадків втрати спроможності, особливо враховуючи, що ці дані регулярно звітуються до порталу даних ІПВГ;

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ Верховній Раді, Мінфіну та НКЦПФР створити стимули для ширшого впровадження у практику компаній нефінансового звітування, як формального (звіти про управління), так і неформального (корпоративні нефінансові річні звіти на основі кращих міжнародних практик);
- ▶ Міненерго забезпечити належне функціонування системи електронного звітування за стандартом ІПВГ, подальшу регулярну підготовку національних звітів України та відновлення повноцінного доступу до інформації порталу даних видобувних галузей;
- ▶ Мінфіну, починаючи з 2023 року, забезпечити впровадження положень оновленого законодавства з регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб, стимулювати компанії розкривати дані про кінцевих бенефіціарних власників;
- ▶ Компаніям: відновити оприлюднення актуальної інформації щодо складу управління;
- ▶ Компаніям: відновити регулярну підготовку і оприлюднення річних та квартальних звітів емітентів та інших типів регульованої інформації емітента на корпоративних веб-сайтах, бажано шляхом створення спеціальних розділів на них.

7. ПОЛІТИКА**44 D-, недостатня прозорість; -10 порівняно з Індексом-2021**

Категорія «Політика» визначає прозорість виконання стратегічних і програмних документів енергетичної політики й забезпечення сталого розвитку, політики підвищення енергоефективності, захисту довкілля, протидії змінам клімату, розвитку відновлюваних джерел енергії тощо. Категорія охоплює 23 індикатори, об'єднані у чотири підкатегорії:

- моніторинг і звітність (4 індикатори);

- енергоефективність (7 індикаторів);
- захист довкілля і протидія зміні клімату (10 індикаторів);
- відновлювані джерела енергії (2 індикатори).

Порівняно з Індексом-2021, загальну кількість індикаторів збільшено із 21 до 23, завдяки виокремленню нового – «Національна доповідь з питань реалізації

державної енергетичної політики (динаміка виконання цілей, результативність заходів, механізми та інструменти реалізації Енергостратегії)». Також, для зручності оцінювання, індикатор «Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок та щорічні плани заходів з його реалізації» було розділено на два окремі: один з яких присвячений безпосередньо НПСВ, інший – щорічним планам з його реалізації.

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Політика» базується на встановленні, наскільки органи влади, які формують і реалізують державну політику в енергетичній та дотичних сферах, дотримуються вимог:

- **Директиви 2012/27/ЄС** про енергоефективність і **Директиви 2017/1369/ЄС** про встановлення рамок для енергетичного маркування;
- **Регламенту 2018/1999/ЄС** про управління Енергетичним Союзом і пом'якшення наслідків змін клімату;
- **Директиви 2010/31/ЄС** (оновленої Директивою 2018/844/ЄС) щодо енергетичних характеристик будівель;

- **Директиви 2010/75/ЄС** про промислові викиди і **Директиви 2001/80/ЄС** про обмеження викидів деяких забруднюючих речовин у атмосферне повітря великими спалювальними установками;
- **Директив 2001/42/ЄС і 2011/92/ЄС** про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє природне середовище;
- **Директиви 2018/2001/ЄС** про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел;
- **міжнародних договорів** із протидії зміні клімату.

Вимоги зазначених документів відображені в законах «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про охорону атмосферного повітря», «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів», Указі Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Енергетичній стратегії України на період до 2035 року, інших рішеннях органів влади, спрямованих на забезпечення прозорості енергетичної, кліматичної та екологічної політик.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Моніторинг і звітність	41	-34	D-	недостатня прозорість
Енергоефективність	28	-12	F	неприйнятна прозорість
Захист довкілля і протидія зміні клімату	51	-3	D+	недостатня прозорість
Відновлювані джерела енергії	69	0	C+	середня прозорість

Порівняння з минулорічними оцінками свідчить про значне зменшення прозорості для підкатегорії «Моніторинг і звітність» із 75 до 41 балів через відсутність звітності Міненерго про виконання Енергетичної стратегії України до 2035 року. Так, доступ до звіту з реалізації етапу «Реформування енергетичного сектору (до 2020 року)» Енергостратегії був закритий після початку війни, тоді як передбачений Стратегією щорічний звіт за результатами моніторингу врахування положень Енергетичної стратегії України у діяльності суб'єктів енергетичного сектору так і не був опублікований для жодного з років реалізації. Це було б корисно і з точки зору належної підготовки оновленої Енергетичної стратегії до 2050 року, про що неодноразово повідомляли представники Міненерго. Також відсутній актуальний звіт з моніторингу виконання завдань у рамках Цілі Сталого Розвитку 7 «Доступна та чиста енергія», за підготовку якого відповідальне Міністерство економіки.

За підкатегорією «Енергоефективність» цьогорічна оцінка зменшилась на 12 пунктів, зокрема, через закриття Бази даних енергетичних сертифікатів бу-

дівель, яка містила неповний інвентарний опис опалюваних і (або) охолоджуваних будівель. Знизилась оцінка за наявність планів дій зі сталого енергетичного розвитку (та клімату) (ПДСЕР(К) через заміну у вибірці міста Запоріжжя Дніпром, яке не розробило відповідний план. На нижчий кінцевий бал вплинув і незадовільний формат оприлюднення звіту про виконання Плану дій з енергоефективності (сканований файл формату .pdf). Водночас, відбулося оновлення вищезазначеного Плану в грудні 2021 року, що дещо компенсувало зниження оцінки.

Прозорість у підкатегорії «Захист довкілля та протидія зміні клімату» в 2022 році «просіла» лише на 3 пункти, головним чином, через закриття звітів з оцінки впливу на довкілля (ОВД) внаслідок ухвалення наказу Міндовкілля №177 від 20 квітня 2022 року, яким обмежується зовнішнє користування Єдиним реєстром з ОВД. Також зменшено оцінку за оприлюднення звітів зі стратегічної екологічної оцінки через відсутність значної її частини.

Бал за підкатегорією «Відновлювані джерела енергії» не змінився у порівнянні з минулорічною оцінкою. Разом з тим, у категорії «Політика» залишалась низка минулорічних «чорних скриньок», серед яких:

- затверджений Національний план з енергетики та клімату до 2030 року;
- актуальна інформація про прогрес в імplementації Національної стратегії низьковуглецевого розвитку та Національно визначеного внеску України до Паризької угоди;
- актуальний План дій з відновлюваної енергетики до 2030 року;
- довгострокова стратегія реновації національного фонду житлових та комерційних будівель;
- щорічні плани заходів з виконання Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок (НПСВ);
- звітність із запровадження виробниками маркування класів споживання енергії енергоспоживчим обладнанням та щодо заходів, вжитих державними органами із його забезпечення;
- актуальна звітність громад по виконанню планів дій зі сталого енергетичного розвитку (та клімату) (ПДСЕР(К)).

Рекомендації

загальні:

- ▶ Держенергоефективності запровадити звітність про впровадження маркування класів споживання енергії енергоспоживчим обладнанням, а у подальшому – базу даних продукції для маркування енергоефективності (сумісну з європейською базою EPREL);
- ▶ Держенергоефективності забезпечити оновлення Національного плану дій з відновлюваної енергетики кожні два роки, з описом схем і довгостроковим графіком надання державної підтримки;
- ▶ Міненерго забезпечити оприлюднення всієї звітної документації про стан реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2035 року, у т.ч. використати структуру моніторингу, запроповану OECD⁹;
- ▶ Міненерго забезпечити наявність щорічних планів заходів щодо впровадження Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок, а також звітування перед Секретаріатом Енергетичного Співтовариства у форматі, визначеному в НПСВ;
- ▶ Міненерго забезпечити завершення підготовки, затвердження й оприлюднення Національного плану з енергетики та клімату;
- ▶ Міндовкілля оприлюднити актуальну інформацію про прогрес в імplementації Національної стратегії низьковуглецевого розвитку та оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди;
- ▶ Міндовкілля оприлюднювати дані про стратегічну екологічну оцінку у структурованому вигляді та машиничитних форматах (за аналогією з Єдиним реєстром з ОВД);
- ▶ Міненерго, Мінекономіки, Держенергоефективності забезпечити вчасне, в повному обсязі й державною мовою оприлюднення звітів про виконання документів прогностичного й програмного спрямування та міжнародних зобов'язань України;
- ▶ Органам місцевого самоврядування забезпечити підготовку та ухвалення звітності про виконання планів дій зі сталого енергетичного розвитку (та клімату) (ПДСЕР(К));

під час воєнного стану:

- ▶ Держенергоефективності відновити оприлюднення Базу даних енергетичних сертифікатів будівель в знеособленому вигляді (вилучення персональних даних та даних про географічне розташування будівель);

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ Міндовкілля відновити повноцінне функціонування Єдиного реєстру з ОВД з доступом до відповідної документації.

⁹ <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Monitoring-the-energy-strategy-Ukraine-2035-EN-.pdf>

8. ОРГАНИ ВЛАДИ

32 F, неприйнятна прозорість, –25 порівняно з Індексом-2021

Категорія «Органи влади» (до вибірки входять Міністерство енергетики України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Антимонопольний комітет України) визначає прозорість витрачання бюджетних коштів; надання державної допомоги та здійснення квазіфіскальних операцій; розроблення, ухвалення й виконання владних рішень; а також процедур відбору кандидатів і призначення керівників у центральних органах виконавчої влади у сфері енергетики (якщо такі призначення не є політичними). Категорія охоплює 16 індикаторів, об'єднаних у дві підкатегорії:

- витрачання бюджетних коштів (9 індикаторів);
- прозорість державного управління (7 індикаторів).

Порівняно з Індексом-2021, загальну кількість індикаторів збільшено із 15 до 16, завдяки виокремленню нового – «Результати оцінки ефективності бюджетної програми розпорядником».

Розрахунок Індексу прозорості для категорії «Органи влади» базується на встановленні, наскільки органи влади, які формують і реалізують державну політику в енергетичній сфері, дотримуються вимог:

- **Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;**
- **Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;**

- **Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014** (т.зв. Регламент GBER) щодо оголошення деяких категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком при застосуванні статей 107 та 108 Договору про заснування Європейської Спільноти, в частині оприлюднення інформації про отримувачів державної допомоги;

- **кращих світових практик**, зокрема Настанови з фіскальної прозорості та Настанови щодо управління державними видатками Міжнародного валютного фонду, рекомендацій Ради Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) з питань належного бюджетування, регуляторної політики та управління, принципів і настанов OECD у сфері державного управління та зайнятості у державному секторі, інструкцій Єврокомісії Better Regulation/Law Making, а також Лімської декларації керівних принципів фінансового контролю.

Вимоги зазначених документів відображені в Бюджетному кодексі України, Законах України «Про Рахункову палату», «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні», «Про державну службу», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також інших нормативно-правових актах Кабінету Міністрів та Міністерства фінансів з питань витрачання бюджетних коштів і забезпечення прозорості державного управління.

Виконані розрахунки свідчать про такий розподіл оцінок:

Підкатегорія	Бал	Прогрес до 2021 р.	Оцінка	Характеристика
Витрачання бюджетних коштів	35	-31	F	неприйнятна прозорість
Прозорість державного управління	28	-19	F	неприйнятна прозорість

Порівняно з минулорічною оцінкою, прозорість у категорії «Органи влади» скоротилася на 25 пунктів, здебільшого через зниження прозорості звітності з витрачання бюджетних коштів (-31 пункт), і, у меншій мірі, скорочення прозорості державного управління (-18 пунктів).

Зокрема, критично скоротилася прозорість документів бюджетного планування та звітності (паспорти бюджетних програм та звітність про витрачання бюджетних коштів). Розпорядники бюджетних коштів у вибірці здебільшого закрили доступ до всього масиву такої інформації, особливо гострою є ця проблема для НКРЕКП. Разом з тим, розпорядники почали оприлюднювати звіти про результати оцінки ефективності

бюджетних програм (новий індикатор), але актуальні звіти оприлюднює лише АМКУ. Загальною проблемою таких документів є їх низька використовувність (скани низької якості у форматі .pdf).

Також зросла прозорість звітування про результати незалежного фінансового аудиту виконання бюджетних програм з боку Рахункової палати по бюджетним програмам Міненерго та АМКУ. Найкращу можливу прозорість зберегло звітування Мінфіну про квазіфіскальні операції та супутні ризики для державного бюджету. Разом з тим, АМКУ припинив публікацію актуальної інформації у своїх реєстрах щодо рішень та отримувачів державної допомоги внаслідок директивного рішення держави перейти на спрощену і при-

скорену процедуру надання державної допомоги, що звільнило компанії від обов'язку подавати відповідну інформацію АМКУ.

Дещо покращилася ситуація із оприлюдненням проєктів регуляторних актів та супровідної документації після оновлення веб-сайтів органів державної влади у вибірці. Зокрема, вони отримали зручнішу оновлену

систему пошуку, також зросла використовність оприлюднених документів. Разом з тим, відбулося стрімке погіршення прозорості по індикаторам публікації інформації про проведення конкурсів на зайняття посад державної служби, оскільки Законом № 2259-IX процедуру конкурсного відбору на посади державної служби і всі супутні вимоги щодо оприлюднення інформації були скасовані на період дії воєнного стану.

Рекомендації

загальні:

- ▶ Міненерго та АМКУ покращити вичерпність і своєчасність оприлюднення результатів обговорення проєктів регуляторних актів;
- ▶ Міненерго та АМКУ забезпечити оприлюднення відеотрансляцій, відкритих протоколів та (або) стенограм засідань комісій з відбору кандидатів на посади державної служби;
- ▶ Міненерго, НКРЕКП, АМКУ відмовитись від практики оприлюднення документів низької використовності (pdf-сканів без можливості машинного пошуку та копіювання);

під час воєнного стану:

- ▶ Міненерго, НКРЕКП, АМКУ відновити оприлюднення актуальних документів бюджетного планування, оскільки інші розпорядники бюджетних коштів не припинили процес їх публікації;
- ▶ Держаудитслужбі, Рахунковій палаті забезпечити оприлюднення актуальних результатів фінансового аудиту виконання бюджетних програм Міненерго, НКРЕКП та АМКУ;
- ▶ Міненерго, НКРЕКП, АМКУ забезпечити оприлюднення зауважень і пропозицій до проєктів регуляторних актів і результатів їхнього обговорення;
- ▶ НКРЕКП відновити відстеження результативності ухвалених регуляторних актів; Міненерго, АМКУ та НКРЕКП оприлюднювати змістовно повноцінні звіти за його результатами;

після припинення або скасування воєнного стану:

- ▶ АМКУ відновити оприлюднення інформації у реєстрі отримувачів державної допомоги з деталізацією до рівня окремих компаній;
- ▶ НАДС, Міненерго, НКРЕКП, АМКУ оприлюднювати інформацію щодо процесу конкурсного відбору кандидатів на посади державної служби.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ

Методологія визначення *Індексу* прозорості енергетики базується на статистичному методі багатовимірної середньої, який використовують, щоб оцінити складні об'єкти, процеси та явища.

Вимірами Індексу є конкретні показники оцінювання прозорості (індикатори), їхні сукупності (категорії і сектори (ринки)) й мірила прозорості (критерії).

Індикатор – конкретний показник, вибраний для оцінювання прозорості об'єкта (наприклад, енергетичних компаній, органів влади), процесу (наприклад, ціноутворення, регулювання, торгівлі тощо), явища (наприклад, ринку, конкуренції тощо). Сукупність індикаторів утворює найнижчий рівень декомпозиції Індексу.

Якісні індикатори встановлюють наявність прозорості, *кількісні* – характеризують змінення хоча б однієї з її ознак. Наприклад, індикатор:

- «Правила проведення аукціонів з розподілу квот підтримки ВДЕ» є якісним, оскільки констатує факт затвердження та опублікування відповідного нормативно-правового акта;

- «Результати моніторингу цін на оптовому та роздрібному ринках газу» є кількісним, оскільки передбачає можливість змінення прозорості відповідних даних із часом в розрізі всіх критеріїв прозорості, які використовуються у Індексі.

У цьому дослідженні проаналізовані **228** індикаторів, необхідні й достатні ознаки прозорості яких (обсяг інформації, її формат, періодичність оновлення тощо) наведені в українських і/або міжнародних нормативно-правових актах і/або відповідно до кращих світових практик розкриття інформації.

Сектор – сукупність індикаторів, що характеризує прозорість окремого товарного ринку.

У цьому дослідженні виокремлені п'ять секторів (ринків): *природний газ; електрична енергія; нафта й рідке паливо; енергетичне вугілля; тепла енергія.*

Якщо індикатор стосується декількох секторів (ринків), його не оцінюють окремо для кожного з них, вважаючи крос-секторальним (КС). Наприклад, *план дій та національна ціль з енергоефективності* стосуються всіх енергетичних ринків та діяльності їх учасників.

Сектор	Природний газ	Енергетичне вугілля	Нафта й рідке паливо	Електрична енергія	Теплова енергія	Крос-сектор
Кількість індикаторів	61	68	22	5	14	58

Категорія – сукупність індикаторів, що характеризує складові зовнішнього і внутрішнього середовища. Об'єднання індикаторів у категорії дозволяє різним групам спеціальних інтересів отримати інформацію про прозорість у різних точках ланцюга доданої вартості.

Шляхом аналізу правил і практик розкриття інформації, зворотного зв'язку експертів, що були залучені до консультацій при розробці Індексу, виокремлено вісім категорій:

- «Баланси» – визначає прозорість річної й місячної енергетичної статистики;
- «Природні монополії» – визначає прозорість діяльності операторів систем передачі (транспортування) й розподілу;
- «Постачання» – визначає прозорість правил і рівня конкуренції на товарних ринках; цін і ціноутворення;
- «Надійність і безпека» – визначає прозорість запасів (резервів); правил, звітності про надійність і безпеку енергопостачання;
- «Споживання» – визначає прозорість стандартів обслуговування та обліку; інформації для

споживачів про ціни і тарифи, субсидії та іншу допомогу, програми енергозбереження; комерційні пропозиції постачальників та інструменти їх порівняння;

- «Звітність» – визначає прозорість фінансових, аудиторських звітів; звітів про управління; розкриття нефінансової інформації; платежів на користь держави; інформації про кінцевих бенефіціарів, про корпоративне управління;
- «Політика» – визначає прозорість виконання стратегічних і програмних документів енергетичної політики й забезпечення сталого розвитку; політики підвищення енергоефективності, захисту довкілля, протидії змінам клімату, розвитку відновлюваних джерел енергії;
- «Органи влади» – визначає прозорість витрачання бюджетних коштів; розроблення, ухвалення й виконання владних рішень, а також моніторинг їхньої результативності; формування керівних органів.

Для зручності оцінювання й аналізу індикатори кожної категорії об'єднані в підкатегорії і групи.

Критерій прозорості – мірило для оцінки ознак прозорості об'єкта, процесу або явища.

Кожний з індикаторів можна оцінити за дев'ятьма критеріями прозорості:

- «**Наявність**» – існування інформації у відкритих джерелах;
- «**Об'єктивність**» – незалежність наявної інформації від методики її одержання;
- «**Достовірність**» – відсутність несвідомого чи навмисного викривлення розкритої інформації;
- «**Точність**» – ступінь близькості інформації до фактичного стану об'єкта, процесу, явища;
- «**Доступність**» – мірило вільного отримання інформації;
- «**Актуальність**» – наявність інформації за останній звітний період;
- «**Регулярність**» – ступінь дотримання встановлених вимог до періодичності оновлення і зберігання інформації;

- «**Використовність**» – зручність і простота користування розкритою інформацією; її практичність (usability);
- «**Вичерпність**» – наявність у встановлений термін вичерпної інформації, що має оприлюднюватися у відповідності до вимог українських і/або міжнародних нормативно-правових актів і/або кращих світових практик розкриття інформації.

Оцінювання індикаторів за критеріями «**Об'єктивність**», «**Достовірність**» і «**Точність**» може здійснюватися експертно у разі надання замовником інформації з обмеженим доступом.

Оскільки метою дослідження було формування Індексу прозорості за інформацією з відкритих джерел (офіційні веб-сайти, відкриті дані, інституційні репозитарії), кожний індикатор оцінювався лише за критеріями «**Наявність**», «**Доступність**», «**Актуальність**», «**Регулярність**», «**Використовність**», «**Вичерпність**».

Критерій прозорості	Значення
Наявність (C_{av})	0 – інформація відсутня 1 – інформація наявна
Доступність (C_{ac})	0 – наявну інформацію неможливо отримати, окрім як на платній основі або за запитом 0,5 – наявну інформацію надають за умови авторизації (після надання її розпоряднику особистих даних замовника) 1 – інформація наявна у вільному доступі
Актуальність (C_{it})	0 – інформація за останній звітний період відсутня 1 – інформація за останній звітний період наявна
Регулярність (C_{ir})	0 – інформація не оновлюється і недоступна за попередні періоди 0,5 – інформація оновлюється, але недоступна за окремі попередні періоди 1 – інформація оновлюється з дотриманням встановлених вимог і доступна за попередні періоди
Використовність (C_{us})	0 – інформація наявна не в машиночитному форматі (jpg, jpeg, png, psx, tiff, pdf (що містить сканований зміст) тощо) 0,5 – наявну інформацію можна скопіювати чи обробити (числова: docx, pdf, html, xlsx (неструктуровані дані)) 1 – інформація наявна в машиночитному форматі (числова: xlsx (структуровані дані), csv, xml, json; текстова: docx, pdf (несканований зміст))
Вичерпність (C_{in})	0 – у встановлений термін відсутня будь-яка інформація, що має бути розкритою 0,5 – у встановлений термін інформація, що має бути розкритою, наявна не в повному обсязі 1 – у встановлений термін наявна вся інформація, що має бути розкритою

Критерії використовності та вичерпності оцінюються за останньою наявною інформацією по індикатору. Також в інформації змішаного типу (комбінація текстової та числової інформації) критерій використовності оцінюється як для текстової інформації.

Сукупну оцінку кожного з індикаторів прозорості визначали за формулою:

$$T_i = C_{av} \cdot (C_{ac} + C_{rl} + C_{fr} + C_{us}) \cdot C_{in}$$

де C_{av} , C_{ac} , C_{rl} , C_{fr} , C_{us} , C_{in} – оцінки за критеріями наявності, доступності, актуальності, регулярності, використовності й вичерпності, відповідно.

Якщо інформацію було неможливо отримати, окрім як на платній основі або за запитом ($C_{ac} = 0$), вважали, що вона відсутня ($C_{av} = 0$).

Для всіх якісних індикаторів, якщо інформація була наявна ($C_{av} = 1$) і доступна ($C_{ac} = 1$), вважали, що $C_{in} = C_{rl} = C_{fr} = 1$.

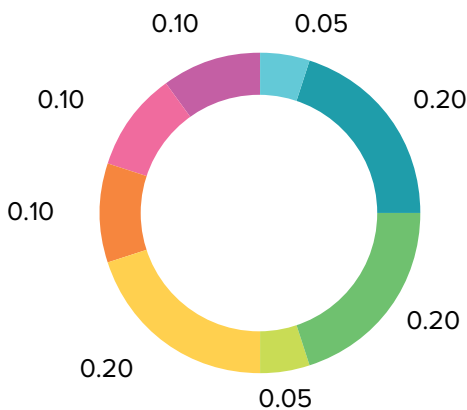
Враховуючи велику розмірність масиву індикаторів прозорості, їх вважали рівновагомими. Тому для побудови субіндексів за окремими категоріями й секторами (ринками) використовували середні арифметичні оцінки відповідних сукупностей.

У воєнному випуску Індексу-2022 до індикаторів було застосовано додаткові атрибути з метою визначення причин та характеру зміни прозорості (зокрема, директивна заборона оприлюднення даних, ініціативне рішення розпорядників даних щодо обмеження чи припинення їх публікації та ін.).

Період оцінювання індикаторів: жовтень-листопад 2022 року.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ОЦІНОК

Для розрахунку інтегральної оцінки прозорості, методом експертного рейтингування визначені вагові коефіцієнти категорій Індексу:

- Баланси
- Природні монополії
- Постачання
- Надійність і безпека
- Споживання
- Звітність
- Політика
- Органи влади

ОБМЕЖЕННЯ

За допомогою Індексу **не можна** оцінити прозорість:

- енергетики в реальному часі, оскільки його формування потребує оброблення великих масивів інформації за період, що зазвичай передує тому, в якому здійснюється оцінювання;
- усіх учасників товарних ринків та/чи органів влади, тому за окремими індикаторами категорій

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОЦІНОК

Усі розраховані індекси переведені у стобальну шкалу як $25Ti$ із заокругленням і таким трактуванням відповідності:

Бали	Оцінка	Характеристика
95...100	A+	абсолютна прозорість
90...94	A	відмінна прозорість
85...89	A-	
80...84	B+	
75...79	B	добра прозорість
70...74	B-	
65...69	C+	середня прозорість
60...64	C	
55...59	C-	
50...54	D+	недостатня прозорість
45...49	D	
40...44	D-	
0...39	F	неприйнятна прозорість

«Природні монополії», «Постачання», «Споживання», «Звітність», «Політика», «Органи влади» оцінювання побудоване на базі репрезентативних вибірок;

- секторів енергетики, де товарні ринки ще формуються (енергетичне вугілля, теплова енергія), тому розраховані для них субіндекси є довідковими.

ОПИС ВИБІРОК

Категорія «Природні монополії»:

- оператори систем передачі і транспортування (TSO) – юридичні особи, відповідальні за експлуатацію, диспетчеризацію, забезпечення технічного обслуговування, розвиток цих систем, а також за забезпечення їхньої довгострокової спроможності задовольняти обґрунтований попит: на передачу електричної енергії, на транспортування й зберігання природного газу, нафти, дизельного палива;
- оператори систем розподілу (DSO) – юридичні особи, що працюють у п'яти найбільших містах України, й відповідають за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності систем розподілу: природного газу, електричної енергії, теплової енергії.

Категорія «Постачання»:

- для індикаторів біржових цін – товарні біржі, які мають найбільшу ліквідність на відповідних оптових енергетичних ринках.

Категорія «Споживання»:

- для природного газу – вибірка складається тільки з одного постачальника – ГК «Нафтогаз України» у зв'язку з передачею їй як постачальнику «останньої надії» у травні 2022 року лівової частки побутових споживачів (близько 98%)¹⁰;
- для електричної енергії – постачальники універсальних послуг у п'яти найбільших містах України;
- для нафтопродуктів – оператори роздрібної торгівлі нафтопродуктами – юридичні особи, які управляють п'ятьма найбільшими за обсягами реалізації в 2022 році мережами автозаправних станцій.

Категорія «Звітність»:

- підкатегорія «Фінансова та управлінська звітність», група «Інформація про сплату податків»¹¹ (у розрізі видів податків та суб'єктів) – 20 енергетичних компаній, які у 2020 році увійшли до ТОП-100 платників податків і, згідно з абзацом 21 статті 1 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», є підприємствами, що становлять суспільний інтерес;
- група «Спеціальна звітність підприємств у видобувних галузях» – 12 приватних та державних компаній із найбільшим у 2020 році видобутком природного газу, нафти з газовим конденсатом та енергетичного вугілля¹²;
- підкатегорія «Бенефіціари та корпоративне управління» – 14 найбільших енергетичних компаній, відібраних з основної вибірки, що є акціонерними товариствами, і цінні папери яких можуть бути допущені до торгів на біржі.

Категорія «Політика»:

- для індикаторів, пов'язаних з Планами дій зі сталого енергетичного розвитку (та клімату) (ПДСЕР(К)) – 5 найбільших міст України: Київ, Харків, Львів, Дніпро, Одеса.

Категорія «Органи влади»:

- групи «Бюджетні видатки», «Процеси ухвалення та виконання рішень», «Прозорість формування керівних органів» – Міністерство енергетики України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Антимонопольний комітет України;
- група «Державна допомога» – оцінювання індикаторів здійснювалося за інформацією про надання державної допомоги Антимонопольного комітету України;
- група «Квазіфіскальні операції» – за інформацією про квазіфіскальні ризики, пов'язані із енергетичними компаніями, Міністерства фінансів України.

¹⁰ <https://biz.liga.net/ua/all/tek/novosti/naftogaz-stal-monopolistom-na-roznichnom-rynke-gaza-u-nego-98-bytovyh-potrebiteley>

¹¹ <https://rating.zone/top-200-najbilshykh-kompanij-ukrainy-za-sumoiu-splaty-podatkovykh-platezhiv-za-2020-rik/>

¹² Відповідно до інформації про обсяги видобування, вказаних у останньому актуальному на момент оцінки Звіті ІПВГ за 2020 рік.

www.dixigroup.org